

SPOR SOSYOLOJİSİ

TEMEL KURAMLAR III

Sembolik Etkileşim Kuramı- Eleştirel Kuram-
Feminist Kuram

Dr. Funda KOÇAK
Ankara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

Sembolik etkileşim kuramı

- Öncüleri:
 - Herbert Blumer
 - Erving Goffman
 - John Dewey

Toplum ve birey birbirinden ayrılamaz. Bu nedenle teori toplum ve bireyin birbirinden ayrılabilceğini savunan makro teorilere başkaldırır.

Klasik sosyoloji teorileri arasından bireye dönüşür.

Sembolik etkileşim kuramı

- Temel söylence: Toplum, insanlar arası ilişkileri etkilediği gibi insanlar da toplumu etkiler. Birey ve toplum arasındaki karşılıklı bir ilişki vardır. Toplum bireylerin günlük etkileşiminin bir sonucudur.
- İnsanlar toplumsal etkileşim sürecinde toplumu farklı anlamlandırabilir, kendilerini farklı tanımlayabilirler.
- - Semboller, anlamlar ve kimlikler önemli !

Sembolik etkileşim kuramı

- Kuramın dayandığı dört temel nokta
 1. İnsan kültür üretebilecek ve tarihi aktarabilecek bir yeteneğe sahiptir.
 - İnsanların hayatlarını nasıl ve hangi yollarla anlamlandırdıkları konusu önemlidir.
 2. Ana teması süreç ve ortaya çıkmadır.
 - Toplumsal dünya dinamik bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sabitlik ve değişmezlik gibi durumlar söz konusu değildir. Kariyer, anlaşmalarla kurulan düzen, oluş, karşılaşmalar ve izlenim yaratma gibi kavramlar önemlidir.

Sembolik etkileşim kuramı

- Kuramın dayandığı dört temel nokta
3. Toplumsal dünyayı etkileşim yönüyle öne çıkartmaktadırlar.
 - Bireyin yalnızlığından söz etmek imkansızdır. İnsanlar her zaman başka insanlarla ilişkiindedirler.
 4. Toplumsal hayatın temel biçimlerini belirlemek üzere semboller, süreçler ve etkileşimlerin ötesine bakar.

Sembolik etkileşim kuramı temel ilkeleri

- İnsanlar, hayvanlardan farklı olarak düşünme kapasitesine sahiptir.
- Düşünme kapasitesi, toplumsal etkileşim tarafından şekillendirilir.
- Toplumsal etkileşim süresince insanlar, anlam ve sembolleri öğrenmektedir.
- Öğrenilen bu anlam ve semboller, insana özgü eylem ve etkileşimin devamına olanak sağlamaktadır.

Sembolik etkileşim kuramı temel ilkeleri

- İnsanlar, öğrenilen bu anlam ve sembollerde değişim yapabilirler.
- Bu değişimler, insanların birbirleriyle etkileşim kurma yetenekleriyle meydana gelir.
- Grup ve toplumlar, iç içe geçmiş eylem kalıpları ve etkileşim oluşturmaktadır.

Sembolik etkileşim kuramı temel ilkeleri

- Blumer'e göre Sembolik Etkileşim Kuramının Kökeni
 - İnsanlar şeylere karşı tavır alırken, şeylerin kendileri için ne ifade ettiği anlamlara göre tavır takınırlar.
 - Bu anlamlar daha ziyade, birinin muhataplarıyla girdiği etkileşimden anlaşılır.
 - Etkileşim sonucu ortaya çıkan bu anlamlar, yorumsal süreç içerisinde bir değişime uğrar.

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

- Çocuk, oyun sayesinde kendisini geliştirmekte ve zaman içerisinde başkalarının rolünü almayı öğrenmektedir.
- Oyun esnasında anne-baba, öğretmen, doktor olan çocuk bu sayede diğer rolleri de öğrenmektedir.
- Çocuklar bu rolleri öğrenmek için aynı zamanda bu rollere ait dil ve sembolleri de öğrenmek zorunda kalırlar.

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

- Çocuk oyun sayesinde sosyal bir varlık haline gelmekte ve toplum tarafından kendisine yüklenilen rolleri öğrenmektedir.

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

- Teoriye göre spor, hem bir sembol hem de bir nesnedir.
- **Semboldür:** İnsanlar tarafından üretilmekte ve anlamlandırılmaktadır.
- **Nesnedir:** Anlamı sosyal olarak oluşmuştur. İnsanların, sembolleri yaratma idare etme kapasitelerinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

- Sporun anlamını belirlemenin yollarından birisi de günlük yaşamda insanlar için ne anlama geldiğinin araştırılmasıdır.
- Spor, inanların önemli sembolleri yaratma, kullanma ve idare etme kabiliyetlerinden ortaya çıkmıştır.
- Spor sosyal bir semboldür ve onu anlamının yolu insanlar için ne anlama geldiğinin bilinmesidir.

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

- Sporcuların tecrübeleri
- Spora katılımın sporcular için ne anlam ifade ettiği
- Sporcuların, antrenörlerin, izleyenlerin ve spor ortamındaki diğer kişilerin akıllarında yer alan gerçeği baştan inşa etmek ve tanımlamak

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

SPORUN ZİHİNDE UYANDIRDIĞI İLK SEMBOL
NEDİR?

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

FUTBOL!!!

Sembolik etkileşimcilik kuramının spora uygulanması

Sembolik etkileşimciler aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadırlar.

- Birey için spor ne anlama gelmektedir veya bireyin geçmişinde sporun önemi nedir?
- Zaman içerisinde bireyin şahsi kimliği, spor tarafından nasıl etkilenmiştir?
- Bireyin spor konusundaki hisleri, etkileşim süreçlerinden ne derecede etkilenmektedir?
- Spor, nasıl bir ilişki modeli ve etkileşim meydana getirmektedir?

Sembolik etkileşim kuramı

- Kurama yönelik eleştiriler:
- Sembolik etkileşim kuramı aile, sosyal sınıf gibi makro düzeyde toplumsal yapıların varlığını reddetmeden, toplumun insanların etkileşimlerinden oluştuğunu hatırlatır.
- Ancak, bu yaklaşım kültür, sınıf, ırk , toplumsal cinsiyet gibi etkenlerin etkilerini gözden kaçırabilmektedir.
- Yapısal teorilere alternatif sunsa da, bireyi aşırı vurgulamakta ve güç farklılıklarının özellikle yapısal eşitsizlik bakımından oynaması gerektiği rolü yeterince anlamamakla eleştirilmektedir.

Eleştirel kuram

- Temel söylence: Toplum, farklılıklarla tanımlanan bireyler ve toplumsal gruplar arasında müzakerelerin yaşandığı bir yapıdır.
- Maddi olmayan bir unsur olan kültürün meta bir değer ile alınıp satılabilen getirilmesi,
- Toplumsal yapıda kültürün nasıl üretildiği ve bu üretimde iktidarın ilişkileri üzerinde durur.

Eleştirel kuram

- Tüketim toplumu, kitle kültürü içerisinde gelişim gösterirken, kitle kültürü de beraberinde her şeyi benzeştirmektedir.
- Bireyler egemen sınıf gibi düşünmemekte serbesttir. Ancak bu durumda bireyler **yabancılaştırılmakta** ve **ötekileştirilmektedir.**
- Kültür endüstrisinin yaratmak istediği insan tipi ortaya çıkmaktadır.
 - Sıradan insanlar! Sıradan insanlar kahramanlaştırılmakta ve bunlara tapılması istenmektedir.

Eleştirel kuram

- Kitle toplumu içerisinde, ötekileşmek istemeyen birey kendisini tüketim nesnelерinin içerisinde atmakta, kendisi de bir tüketim nesnesi haline gelmekte ve bu da egemen sınıfın işine gelmektedir.
- Tüketilen tek tip nesnelер, üreticinin diğer bir ifadeyle egemen sınıfın çıkarınadır.
-
- Dünya üzerindeki insanların çoğu, egemen sınıfın kendileri için ürettiği ve ortaya koydukları **seçilmiş nesneleri tüketmek** ve bu şekilde hayatlarını devam ettirmek zorundadır.

Eleştirel kuram

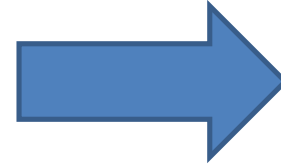
- Kültür endüstrisi bireylere özellikle eğlence ve spor sektörü içerisinde ulaşmaya çalışmaktadır.
- Eğlenen birey kendisini daha mutlu hissetmekte ve bilinçsiz bir şekilde tüketim çılgınlığına daha fazla aldanmaktadır.
- Tüketilen tek tip nesnelere, üreticinin diğer bir ifadeyle egemen sınıfın çıkarınadır.
- Reklamın hayat bulduğu kitle iletişim araçları da iktidarın çıkarlarına hizmet etmektedir.

Eleştirel Kuramın Spora Uygulanması

- Spora eleştirel bir bakış vardır.
- Modern sporun şiddetin ve zulmün ortaya çıkışını, sporun talancı ruhunu ifade ettiğini belirtir.
- Modern sporun başkalarına zarar vermek için bireylerin arzularının yer aldığı bir yapı olmasının yanı sıra, kişinin kendisine de zarar vermesinin bir nedeni olabilmektedir.
- Spor yabancılaşmalar üreterek, bireyleri birbirinden uzaklaştırmaktadır.

Eleştirel Kuramın Spora Uygulanması

- Spor ve kültür endüstrisi arasındaki ilişki birbirini tamamlar niteliktedir.
- Kültür endüstrisinin bütün özelliklerini sporda, özellikle de futbolda görmek mümkündür.
- *Kültür Endüstrisinin Özellikleri*
 - *Eğlence*
 - *Haz*
 - *Kendinden geçirme*
 - *Kültürün meta haline gelmesi*
 - *Kitle iletişim araçlarının önemi*
 - *Tüketimi artırma*
 - *Reklam*

SPOR

Eleştirel Kuramın Spora Uygulanması

- Eleştirel teori sporu toplumun diğer unsurları gibi hayatlarını yaşamayı deneyen insan grupları arasındaki mücadelenin sonucu olarak ortaya çıkmış bir alan olarak görmektedir.
- Mücadele
 - İş gücü
 - Kaynakların ayrımı
 - İnsanların hayatlarını devam ettirdikleri sosyal, siyasi ve ekonomik yapılar
 - Kısıtlamalar
 - Fırsatlar

Eleştirel kuram

Beedie'ye (2010) göre eleştirel teori;

- Spor baskıcı ve sömürücü uygulamalara direnme ve dönüştürme yöntemi olabileceğini,
- Spor faaliyetlerinin çeşitli olduğunu ve tüm sosyal gruplara katılım fırsatı sunduğunu,
- Sporun ideolojik etkilerine karşı konulup bunların tekrar tanımlanabileceğini,
- İnsanların bu değişimleri gerçekleştirmek için düşündüklerinden daha güçlü olduğunu

Eleştirel kuram

Woods'a (2010) göre sporu eleştirel eksenli incelememizin faydaları

- Spor ve spordaki rolümüzle ilgili yeni bakış açılarına yönelmeyi sağlar.
- Spor olanakları farklı olan bireylerin durumlarını anlamayı sağlar.
- Spor cinsiyet, cinsel yönelim ve fiziksel yetenek algımızı yeniler.

Eleştirel kuram

Spor sosyologlarının cevap aradıkları sorular:

- - Spor organizasyonlarının düzenlenmesi hangi politik ve ekonomik amaçlara hizmet eder?
- - Sporda yaşanan deneyimler toplumdan etkilenir mi?
- Spor toplumsal hayattaki eşitsizliğin sonlandırılmasına katkıda bulunabilir mi?

Eleştirel kurama yönelik eleştiri

- Sporun ne zaman kültürel ve sosyal üreteceğine, ne zaman değişiklik yöneteceğine dair açık yönergeler sağlamamaktadır.

Feminist Kuram

- Sosyal hayat ve insanların ilişkilerini kadın merkezli bir açıdan ortaya koymaya çalışan bir fikirler sistemidir.
- Kadın merkezli iki çaba
 - Kadınların toplum içerisindeki konumunu ve durumu
 - Toplumsal dünyanın kadın bakış açısıyla tanımlanması

Feminist Kuram

- Temel söylence: Toplumsal hayat toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre yapılandırılmıştır.
- Toplumsal cinsiyet ilişkilerinde eşitsizlik söz konusudur.
- Toplumsal yapıda erkek kadına göre daha ayrıcalıklı konumdadır.
- Kadının toplumsal hayattaki konumunun iyileştirilmesi ve nihai olarak cinsiyet eşitliğinin sağlanması için politikalar üretilir.

Feminist Kuramın Spora Uygulanması

- Spor alanı yüzyıllardır kadınları sportif faaliyetlerden uzak tutarak ve onları spora dahil etme değişimine direnerek, kadının rolünü sınırlandırmıştır.
- Feminist teori spordaki en büyük sorunlardan birisi olan ataerkillik durumuna aşırı derecede vurgu yaptığı için spor sosyolojisinde önemli bir etkiye sahiptir.

Feminist Kuram

- Spor toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre yapılandırılmıştır.
- Spor erkeklerin sayısal ve kültürel olarak egemen olduğu bir alandır.
- Sporda cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kadın sporcuların deneyimlerini, başarılarını ihmal etmeyen spor kurumlarına ihtiyaç vardır.

Feminist kuram

Spor sosyologlarının cevap aradıkları sorular:

- Erkek ve kadın bedenleri, medya kapaklarında nasıl sunulur ve bu sunumlar cinsiyet ideolojisini nasıl üretir?
- Sporun her alanında kadın ve erkek eşitliği var mıdır?
- Spor kurumlarının yöneticilik konumlarında kadınların yer alması için ne tür eşitlik politikaları geliştirilmelidir?
- Spor alanında egemen olan erkeklik kültürü bazı erkekleri olumsuz spor deneyimleri yaşamalarına neden olabilmekte midir?

TEŞEKKÜRLER

TEMEL KURAMLAR III

Dr. Funda KOÇAK
Ankara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

